

नेपाल सरकार

विज्ञान, प्रविधि तथा वातावरण मन्त्रालय

जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी अनुकूलन कार्यक्रम

नापा देखि लापासम्म

भूमिका

पछिल्लो १० वर्षको तथ्याङ्क हेर्दा नेपालमा जलवायु परिवर्तनबाट विस्तार भएका वा बढेका बाढी, पहिरो र खडेरी जस्ता प्राकृतिक प्रकोपबाट ४,००० भन्दा बढी मानिसको ज्यान गइसकेको छ । यस्ता प्रकोपले ५३ लाख ४० हजार अमेरिकी डलरभन्दा बढी जनधनको क्षति भएको अनुमान गरिएको छ । यसबाट बच्न नेपालले राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (National Adaptation Programme of Action-NAPA, नापा) तयार गरेको छ । यस दस्तावेजलाई सेप्टेम्बर २०१० मा नेपाल सरकारले स्वीकृत गरी जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्र संघीय संरचना महासन्धि (United Nations Framework Convention on Climate Change-UNFCCC) को सचिवालयमार्फत महासन्धिका पक्ष राष्ट्रहरूलाई जानकारी गराइएको थियो । अनुकूलन कार्यक्रमको कार्यान्वयन गर्ने र जलवायु परिवर्तनको सवाललाई स्थानीय विकासमा एकीकृत गर्ने दुई उद्देश्य राखी तयार भएको स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना (Local Adaptation Plan of Action-LAPA, लापा) लाई समेत नेपाल सरकारले स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याइसकेको अवस्था छ ।

नेपालमा नापा

नेपालको नापा तयारी प्रक्रिया २००९ मे महिनादेखि सुरु भएर २०१० सेप्टेम्बरमा सकिएको थियो । ८० वटा सङ्घसंस्था र विशेषज्ञहरूको प्रतिनिधित्व भएको यस प्रक्रियामा ६ वटा विषयगत कार्यदलहरू (Thematic Working Groups) थिए । स्थानीय, क्षेत्रीय र राष्ट्रिय तहमा भएको व्यापक विचार विमर्श प्रक्रियामा ३,००० भन्दा बढी किसान, विकास साभेदारहरू, सभासदहरू, नीति निर्माणकर्ताहरू र कार्यदलका सदस्यहरूको सहभागिता थियो । यस प्रक्रियामा जलवायु परिवर्तनका सङ्केतहरू र यसको प्रभाव सम्बोधन गर्न तत्काल अपनाउनु पर्ने अनुकूलन आवश्यकताको खाका प्रस्तुत गरिएको थियो ।

“जलवायु परिवर्तनबाट भएको प्रकोपले ५३ लाख ४० हजार अमेरिकी डलरभन्दा बढी जनधनको क्षति भएको छ ।”

१. कृषि, जल, जङ्गल र जैविक विविधता क्षेत्रको एकीकृत व्यवस्थापन माध्यमबाट समुदायमा आधारित अनुकूलन प्रवर्द्धन ।
२. प्रणालीमा सुधारमार्फत कृषि विकाससँग सम्बन्धित सेवामा पहुँच र जोखिममा रहेका समुदायको अनुकूलन क्षमता निर्माण तथा अभिवृद्धि ।
३. जलवायु अनुकूलन सहजीकरणका लागि समुदायमा आधारित विपद व्यवस्थापन ।
४. हिमताल विष्फोटनबाट उत्पन्न हुने बाढीको अनुगमन तथा विपद जोखिम न्यूनीकरण ।
५. जलवायु उत्प्रेरित अनुकूलन अन्वेषणलाई सहयोग पुऱ्याउन वन तथा पारिस्थितिकीय प्रणाली व्यवस्थापन ।
६. जनस्वास्थ्यमा जलवायु अनुकूलन चुनौती ।
७. जलवायु अनुकूलनका लागि पारिस्थितिकीय प्रणाली व्यवस्थापन ।
८. जलस्रोतको दिगो व्यवस्थापन र सफा ऊर्जाको आपूर्तिद्वारा जोखिममा रहेका समुदायको सशक्तीकरण ।
९. जलवायु मैत्री शहरी बसोवास प्रवर्द्धन गर्ने ।

प्रारम्भिक अनुमान अनुसार नापाको कार्यान्वयनका लागि ३५ करोड अमेरिकी डलरको आवश्यकता पर्ने देखिएको छ । यो रकमलाई जलवायु परिवर्तनको असरबाट जनजीवन तथा पारिस्थितिकीय प्रणाली जोगाउन प्रयोग गरिने छ । वेलायती सहयोग नियोग (UK-DFID) र युरोपेली युनियनको सहयोगमा माथि उल्लिखित नापा परियोजना १ (कृषि, जल, जङ्गल र जैविक विविधता क्षेत्रको एकीकृत व्यवस्थापन माध्यमबाट समुदायमा आधारित अनुकूलन प्रवर्द्धन) लाई देशका ७५ मध्ये १४ जिल्लामा कार्यान्वयन गर्ने प्रक्रियामा छ । यसैगरी विश्व वातावरण सहूलियत कोष (GEF) द्वारा प्रवर्द्धित अति कम विकसित मुलुकको कोष (LDCF) को सहयोगमा परियोजना ३ र ४ कार्यान्वयन गर्ने प्रकृत्यामा छ ।

लापा: एक नयाँ पहल

नेपालको जलवायु परिवर्तन नीति, २०६७ अनुसूच्य नापाको कार्यान्वयन तथा विकास नीति र योजना प्रक्रियामा अनुकूलनका उपायहरू एकीकृत गर्न नेपालले वि.सं. २०६८ सालमा लापा स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ । नेपालमा व्यापक विचार विमर्शपछि २०१० को मध्य तिरबाट लापा तयारी प्रक्रिया प्रारम्भ भएको थियो ।

थप जानकारीका लागि:

प्रकाश माथेमा

सहसचिव तथा प्रमुख

जलवायु परिवर्तन व्यवस्थापन महासाखा

विज्ञान, प्रविधि तथा वातावरण मन्त्रालय,

नेपाल सरकार

E-mail: mathema7@yahoo.com

डा. तारानिधि भट्टराई

परियोजना व्यवस्थापक

UNFCCC का लागि नेपालको रणनीतिक सहभागिता,

आई. डि. एस नेपाल

E-mail: idsnepal@wlink.com.np

Climate & Development Knowledge Network

नेपाल सरकार

विज्ञान, प्रविधि तथा वातावरण मन्त्रालय

जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी अनुकूलन कार्यक्रम नापा देखि लापासम्म

लापाका उद्देश्यहरू

- समुदायलाई वदालिँदो जलवायुको अवस्थाबारे अवगत गराउँदै यसबाट बच्न प्रभावकारी अनुकूलन कार्यहरूका पहिचान, छनौट तथा प्राथमिकता निर्धारण गर्न सहभागी गराउने ।
- परिवर्तनशील जलवायुको अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै लचिलो योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने ।
- विभिन्न विकास परियोजनामा जलवायु अनुकूलनका कार्यहरू एकीकृत गरी कार्यान्वयन गर्न उत्प्रेरित गर्ने ।

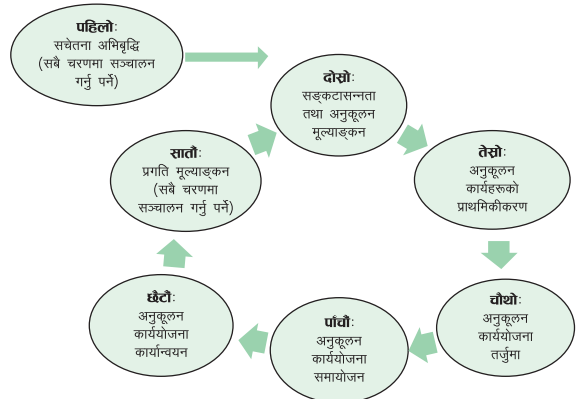
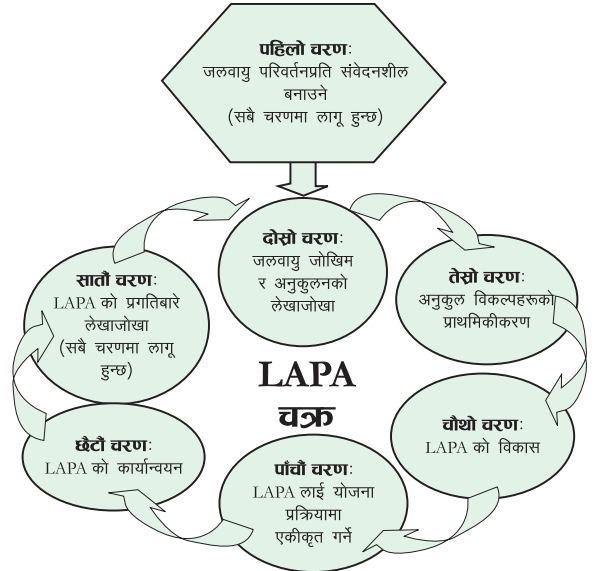

लापाको रूपरेखा

जलवायु सन्तुलन प्रक्रिया स्थानीय तहबाट राष्ट्रिय तहमा पुऱ्याउन समावेशी, उत्तरदायी र लचिलो हुनुपर्ने लापा रूपरेखाले सुनिश्चित गरेको छ ।

लापाले स्थानीय अनुकूलन आवश्यकताको पहिचान गर्छ र स्थानीय जोखिम न्यूनीकरण गर्दै ७ चरणमा जलवायुको सन्तुलन बढाउँछ । जलवायु जोखिम रहेका १० जिल्लामा जनसहभागिता सहित नमुना परियोजना (Pilot Project) लागू गरी सो बाट प्राप्त नतिजाको आधारमा लापा तयार गरिएको छ ।

सम्माननीय प्रधानमन्त्री अध्यक्ष रहेको जलवायु परिवर्तन परिषद् (Climate Change Council-CCC) को बैठकमा नापा र लापा दुवै बारे विस्तृत विचार विमर्श भएको थियो । यी दुवै दस्तावेजहरू बहु सरोकारवाला जलवायु परिवर्तन पहल समन्वय समिति (Multi-stakeholder Climate Change Initiatives Coordination Committee-MCCICC) को बैठकहरूमा पनि छलफल गरी राय सुझाव लिने कार्य विज्ञान, प्रविधि तथा वातावरण मन्त्रालयले गरेको थियो । यो समन्वय समितिमा स्थानीय निकाय, प्राज्ञ, नागरिक समाज र विकास साभेदार/दाताहरूको पनि प्रतिनिधित्व रहेको छ । स्थानीय सरकारी निकायको विकास एजेन्डामा लापा प्रमुख रहने आशा गरिएको छ । नापाको तयारीका लागि महासन्धिको प्रावधान बमोजिम विश्व वातावरण सङ्कलित कोष (GEF) बेलायती सहयोग नियोग (UK-DFID) र डेनमार्क राजदुतावास (DANIDA) बाट प्राप्त सहयोग संयुक्त राष्ट्र संघीय विकास कार्यक्रम (UNDP) मार्फत प्राप्त भएको थियो । अनि लापाको राष्ट्रिय संरचनाको तयार गर्न UK-DFID बाट सहयोग प्राप्त भएको थियो ।

थप जानकारीका लागि:

प्रकाश माथेमा

सहसचिव तथा प्रमुख

जलवायु परिवर्तन व्यवस्थापन महासाखा

विज्ञान, प्रविधि तथा वातावरण मन्त्रालय,

नेपाल सरकार

E-mail: mathema7@yahoo.com

डा. तारानिधि भट्टराई

परियोजना व्यवस्थापक

UNFCCC का लागि नेपालको रणनीतिक सहभागिता,

आई. डि. एस नेपाल

E-mail: idsnepal@wlink.com.np

Climate & Development Knowledge Network

Integrated Development Society Nepal
IDS-Nepal